

BISERICA „SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA” DIN SATUL MĂLĂIEȘTI, COMUNA VUTCANI, JUDEȚUL VASLUI – CTITORIE A LUI CONSTANTIN CORBU

Maria Popa

Localitatea Mălăiești, situată pe valea Elanului, afluent al râului Prut, se află la cca. 47 de km SE de municipiul Vaslui (pe DJ 244 A din DN 24) și la 3 km S de centrul de comună, Vutcani (fig. 1).

Gheorghe Ghibănescu, care s-a ocupat de istoricul Depresiunii Elanului, spunea despre Valea Mălăieștilor că este o vale „îngustă și pustie de sate”, și că „...abia după 8 km de la izvor se află așezat satul Mălăiești, ca apoi iarăși alți 6 km până la vărsătura apei în Elan să nu mai fie alt sat”¹.

Satul este atestat documentar târziu, în prima jumătate a secolului al XVII-lea, într-un act de danie din anul 1612, referitor la moșia Lungeni-Barboși (azi, com. Hoceni, jud. Vaslui), când era pomenit ca martor „Hilotie ot Mălăești”², dar este posibil să fi existat încă din veacul al XVI-lea, potrivit ispisocului din 7 aprilie 1548, când este pomenit dealul cu aceeași nume³.

Pe la mijlocul secolului al XVII-lea, părți din moșia Mălăiești au intrat în stăpânirea unor mari familii boierești din Moldova acelor vremuri. Astfel, în anul 1636, „Mălăieștii la Fălci” au revenit lui Ion Ciolpan⁴, după cum reiese dintr-o carte de împărțire a moșiilor între frați, scrisă de clucerul Toader Buhăescu⁵, iar în 1637, aparținea lui Lupu Prăjescu, mare clucer⁶, fiul lui Nicoară Prăjescu, mare vistiernic⁷. La 1671, Dumitru Prăjescu cuparul, fiul

¹ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. VII, Iași, 1913, p. CXII.

² *Ibidem*, p. 196-197; *DIR*, A, Moldova, XVII, vol. III, București, 1954, p. 33-34.

³ *Ibidem*, p. CXVI; idem, *Ispisoace și zapise*, vol. V, partea 2, Huși, 1924, p. LI; vezi și C. Istrati, *Mălăiești. Pagini de monografie. Sat, comuna Vutcani, județul Vaslui*, în „Elanul”, nr.5/2000, p. 3.

⁴ Fiul lui Grigore Ciolpan, dregător domnesc (c.1609 – 1625), căsătorit cu Nastasia, sora lui Nicoară Prăjescu vistiernic, vezi N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII*, București, 1971, p. 377.

⁵ Vezi, „Miron Costin”, an IV, nr. 2/1916, p. 213.

⁶ Gh. Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXIII.

⁷ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 428.

lui Grigore mare medelnicer⁸, a vândut partea sa, adică jumătate de sat, căpitanului Malcoci și fratelui său, Leca armașul, cu 600 de lei⁹. Din 1692, satul, în cea mai mare parte, a devenit proprietatea marelui vistiernic Iordache Ruset¹, unul dintre cei mai de seamă boieri ai acelei epoci, posesor al celei mai mari averi din Moldova¹¹. Prin căsătoria fiicei sale, Ecaterina, cu logofătul Constantin Costache, în anul 1708, satul a ajuns în proprietatea acestei familii¹², care îl va stăpâni timp de aproximativ 150 de ani. În anul 1765, proprietar al moșiei era văduva logofătului, Catrina¹³, iar în 1774, clucerul Grigoraș, nepotul acestuia, fiul banului Vasile Costache. La împărțirea averii între fiii săi, în 1791, moșia „cu case și cu vii” a revenit lui Șerban, zis Negel, fratele mitropolitului Moldovei, Veniamin Costache¹⁴. Satul Mălăiești a spătarului Șerban Costache Negel, în anul 1803 număra 80 de liudi (bărbați, capi de familie), conform „Condicii Liuzilor” din acel an¹⁵. Șerban Negel (spătar: 1803 – 1811, vornic: 1814 – 1818, potrivit însemnărilor de pe cărți), a decedat la 25 aprilie 1828, după cum consemna dascălul Enache din Vutcani pe un *Penticostarion*, tipărit la Râmnic în anul 1785 (7293)¹⁶. După moartea lui, moșia și biserica au fost moștenite de fiul său, spătarul Iancu Negel¹⁷ (spătar: 1828-1840¹⁸, postelnic: 1841¹⁹-1859²⁰), moșie care în anul 1846 se întindea pe o suprafață de 8.565 ha (5.995 fâlcii), potrivit hărții întocmite de inginerul hotarnic Bayardi²¹.

De numele familiei Costache este legată și istoria lăcașurilor de cult din această zonă. Amintim pe Constantin Costache logofăt, cel care a construit

⁸ *Ibidem*, p. 429.

⁹ Gh. Ghibănescu, *Inscripții și însemnări de pe cărți*, în „Ioan Neculce”, Buletinul Muzeului Municipal Iași, 1928, p.119.

¹⁰ Gh. Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXIII ; C. Istrati, *op. cit.*

¹¹ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 436-437.

¹² C. Istrati, *op. cit.*

¹³ Iulian Marinescu, *Copii de documente din diferite arhive (1557-1853)*, în *Buletinul Comisiei Istorice a României*, vol. VIII, București, 1929, p. 87-88.

¹⁴ C. Istrati, *op. cit.*, p. 3, 7 (nota 16).

¹⁵ Theodor Codrescu, *Uricariul*, vol. VIII, Iași, 1886, p. 246.

¹⁶ Pr. C. Bobulescu, *op. cit.*, p. 66.

¹⁷ Gh. Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. 80; C. Istrati, *op. cit.*, p.3; Gh. Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXIII.

¹⁸ *Din tezaurul arhivistic vasluian. Catalog de documente, 1359 – 1877*, întocmit de Grigore Găneț și Costică Ioan Gârneață, București, 1988, p. 221.

¹⁹ Mihai-Răzvan Ungureanu, *Marea arhondologie a boierilor Moldovei (1835-1856)*, Iași, 1997, p. 81.

²⁰ Gh. Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. 84 – 85; Costin Clit, *Un tablou statistic ecleziastic al județului Fălciu din 1859*, în „Prutul”, nr.2/2001, p. 5.

²¹ Gh. Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. 82.

schitul Vladnic, „ce iaste pe moșia Vutcani”, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, în anul 1738²², refăcut de către Matei Costache, paharnic, fiul său, în 1797²³ și reparat în anul 1846 de paharnicul Gh. Săulescu, istoric, proprietar al moșiei din 1838²⁴ (astăzi distrus).

Informații scrise despre existența unor lăcașe anterioare în satul Mălăiești nu cunoaștem, dar nu este exclus să fi existat, deoarece satul a fost stăpânit de mari familii boierești, precum și de către răzeși.

După tradiție, cea mai veche biserică, cu hramul „Sf. Gheorghe”, este atribuită clucerului Grigoraș Costache, ridicată „pe un mic platou situat în partea de apus a satului”, lângă curțile boierești²⁵. Datarea lăcașului este controversată: 1785, potrivit „Anuarului Eparhiei Hușilor”²⁶, 1790, cf. G. Lahovary²⁷ și 1799, cf. Nicolae Stoicescu²⁸. Lăcașul a fost construit fie ante 1774²⁹, data primei mențiuni a clucerului Grigoraș în calitate de moștenitor al unei părți din satul Mălăiești, fie lucrările fiind începute în 1790 au fost finalizate de fiul său, Șerban, între anii 1791–1796, ținând seama de însemnarea din 1791, când este menționat preotul Vasile din Mălăiești³⁰ și datarea din 1796 de pe icoana de hram. Însă numai un sonaj arheologic poate elucida această problemă.

Ctitoria familiei Costache nu mai există astăzi. Descrierea acestui edificiu a fost realizată pe baza notelor de constare și a fotografiilor realizate în 1985 de către regretatul muzeograf vasluian, Doina Rotaru³¹. Acestea dovedesc că biserica era construită din nuiiele și vălătuci-cum puține s-au mai păstrat în Eparhia Hușilor, ca de exemplu biserica „Sf. Nicolae” din satul Tomșa-Hoceni, ruinată în prezent și biserica „Nașterea Maicii Domnului” din Cârja de Sus, cartier aparținător al orașului Murgeni.

²² Gh. Ghibănescu, *Ispisoace...*, p. LVI – LVII, 25-27.

²³ N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 914: bibliografia prezentată de autor se referă la Schitul Vladnic – Vaslui și nu din com. Parincea-Bacău.

²⁴ *Ibidem*; Gh. Ghibănescu, *Ispisoace...*, p. LV, 57.

²⁵ C. Istrati, *op. cit.*, nota 16.

²⁶ „Anuarul Eparhiei Hușilor”, Huși, 1935, p. 68.

²⁷ *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. IV, alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe, de George Ioan Lahovari, general C. I. Brătianu și Grigore G. Tocilescu, București, 1901, p. 269.

²⁸ N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic...*, p. 551; vezi și „Anuarul Eparhiei Hușilor”, Huși, 1934, p. 52.

²⁹ Dacă luăm în considerație inscripția de pe suportul de lemn al clopotului: „1675”; I. Diaconu, *Monografia comunei Vutcani*, Vaslui, 2004, p. 192, menționează anul 1760.

³⁰ Vezi, „Ioan Neculce”, fasc. 8 /1930, p. 139.

³¹ + la 29 decembrie 2005, în vârstă de 53 de ani.

Biserica avea plan navă dreptunghiulară cu absida altarului nedecroșată, cu trei laturi, intrare sud, temelie din piatră de râu, tâlpoaie de lemn, pereți portanți din nuiele cu lipitură, acoperiș în patru ape, cu învelitoare din șindrila (inițial), ulterior din tablă, fațade acoperite cu scândură, pridvor inițial deschis, ferestre rectangulare, nedecorate (fig. 2). Sistemul de boltire prezenta o boltă patrulateră pe pronaos, una octogonală pe naos cu o cheie de boltă decorată cu o rozetă simplă (altar prăbușit la data cercetării), patru stâlpi despărțitori între naos și pronaos, cu baza prismatică, partea mediană decorată „en violon”, ușor geometrizată, iar în partea superioară în formă de „coarne de berbec”. Fruntarul era crestat în acoladă, pictat cu motive florale (lalele) și subliniat de o linie simplă ce urmărea profilul decorului (fig. 3)³². Pictura interioară în tehnica tempera avea strat de preparație și un decor floral asemănător ca realizare și motiv cu poalele de la icoanele împărătești ale tâmplilor de la alte biserici de lemn din județ: Voinești-Voinești și Viltotești-Viișoara, ambele construite în veacul al XVIII-lea. Avea clopotnița detașată, care la data descrierii păstra un clopot de bronz, datat: „1839”.

Într-o statistică a clericilor din anul 1812, printre slujitorii bisericii erau menționați Ștefan și Grigorie, preoți, precum și Simion, ipodiaton³³.

În anul 1816, satul Mălăiești a vornicului Șerban Negel număra 70 de liudi din care opt ai lui erau scutiți de bir³⁴, iar în anul 1859 pe proprietatea lui Iancu Costache locuiau 98 de familii, păstorite de preotul Petru Botezatu, alături de dascălii Ștefan Ichim și Nicolae, fiul preotului Ștefan³⁵.

Potrivit sesizării Prefecturii județului Fălciu, din 6 februarie 1874, către Episcopia Hușilor, la acea dată, biserica de lemn se afla „în stare avansată de degradare de mai multă vreme, având clopotul stricat, pereții pe dinăuntru crăpați, cărțile de cult incomplete, la fel veșmintele trebuitoare serviciului divin”. Ca urmare a acestui fapt, la 26 martie același an, prin adresa nr. 132, Protoieria Fălciu raporta Episcopiei că primarul comunei Mălăiești îndeplinise „toate necesitățile de care avea nevoie biserica Sf. Gheorghe” și cerea încuviințarea episcopului Iosif Gheorghian pentru reînceperea serviciului divin

³² A se vedea similitudini cu stâlpii de la alte biserici de lemn din județul Vaslui: „Sf. Nicolae”, 1779, din satul Draxeni-Rebricea; „Sf. Voievozi”, secolul al XVIII-lea din satul Curteni-Oltenești, azi în ruină; „Sf. Nicolae”, 1726 din Știoborâni-Solești.

³³ C. N. Tomescu, *Despre înmulțirea clericilor hirotonișiți în Valahia la 1812. Izvod nominal al clericilor din eparhia Hușilor*, în „Revista Societății Istorico-Arheologice-Bisericești din Chișinău”, vol. XXIII, Chișinău, 1933, p. 284.4

³⁴ C. Istrati, *Cronica Visteriei Moldovei din anul 1816*, Iași, 1979, p. 84.

³⁵ Costin Clit, *Un tablou statistic ecleziastic al județului Fălciu din 1859*, în „Prutul”, nr.2/2001, p. 5.

la data de 28 martie³⁶.

Biserica a fost afectată de cutremurul din 1940³⁷, reparată cu mloace improprii, nu a rezistat în timp. În anul 1986 se mai vedeau doar pereții în stare de prăbușie și clopotnița³⁸.

Din inventarul vechii biserici, la parohia Mălăiești se mai păstrează doar patru icoane împărătești, ulei pe lemn, școală rusă (ambianță ucraniană), dimensiuni: 102,5 x 75 x 2,50 cm, 2 blaturi, 2 traverse semiîngropate, ce pot fi datate în secolul al XVIII-lea, potrivit inscripției de pe icoana de hram *Sf. Gheorghe*, semnată și datată, stânga jos: „1796: Makarie: Porfirie Zugravî”, stare de conservare mediocră (fig. 4), *Maica Domnului a Întrupării, Iisus în Slavă și Sf. Nicolae*.

Șerban Negel a donat lăcașului mai multe cărți liturgice, unele dintre ele care s-au păstrat până astăzi. 27 de exemplare se află în colecțiile Muzeului județean „Ștefan cel Mare” Vaslui: *Evanghelie*, București, 1750; *Apostol*, Râmnic, 1794, *Mineiele pe lunile: Februari-Noiembrie*, Buda, 1805, *Triod*, Neamț, sec. XIX, *Mineile pe cele 12 luni: Ianuarie-Decembrie*, Neamț, 1846, *Kazanii*, București, 1858, *Evanghelie*, Neamț, 1858, *Octoih*, Râmnic, 1865.

Cărțile cuprind însemnări ce consemnează evenimente locale, fenomene naturale, reflecții, sfințiri de biserici, valoarea cărților, semnături ale donatorilor etc., o parte dintre acestea fiind publicate de către preotul C. Bobulescu în anul 1933, transcrise de pe: *Penticostarion*, Râmnic, 1785³⁹, *Chiriadromion*, București, 1801⁴⁰, *Mineiul pe luna Mai*⁴¹, *Iunie*⁴², *Decembrie*⁴³, Buda, 1805, *Chiriadromion*, Neamț, 1811⁴⁴; *Teofilact*⁴⁵ și *Tipicon* (lipsă foaie de titlu)⁴⁶. Unele, cumpărate chiar imediat după tipărirea lor, cum este cazul *Chiriadromion-lui* tipărit la București în anul 1801 sau al *Mineiului Mare*, apărut la Buda în anul 1805, ediția a II-a, comandat de Mitropolitul Ungrovlahiei, Dositei și realizat prin osârdia episcopului Argeșului, Iosif, în traducerea lui Chesarie și Filaret, episcopii Râmnicului,

³⁶ Arhivele Naționale Vaslui, Episcopia Hușilor, dosar 11/1874, f.1, 5.

³⁷ N. Stoicescu, *op. cit.* .

³⁸ Astăzi în vechiul cimitir se află mormântul pictorului Bob Bulgaru (1907-1936), născut la Mălăiești.

³⁹ Pr. C. Bobulescu *Din viața Mitropolitului Veniamin Costache*, în „Revista Societății istorie și arheologie bisericească”, Chișinău, 1933, p. 66.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 66, 68.

⁴¹ *Ibidem*, p. 68.

⁴² *Ibidem*, p. 67.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 68.

demonstrază nu numai circulația cărții între provinciile românești, dar și legăturile culturale dintre acestea.

În anii 1869 și 1873, moșia Mălăiești a fost cumpărată prin licitație de către Constantin N. Corbu⁴⁷ de la Sevastița Costache, născută Arghiropol, soția defunctului postelnic și fiul său, Șerban⁴⁸.

Avocat din Iași, ofițer, decorat cu ordinul „Coroana României”, clasa „Comandor”, Constantin Corbu, mare proprietar (moșii: Mălăiești, jud. Fălciu, Ciocanii și Raiu, jud. Tutova, Runcu, jud. Bacău; case în Târgu-Ocna, „foste ale lui Costache Negrea”, Mălăiești, București, str. Corbu, nr. 6, pe cheiul Dâmboviței; locuri în Iași, la bariera Sărării Galați și Băile din Slănic), era originar din satul Focșasca, județul Vaslui. În *Testamentul* lui din 1893 arăta că „... în acel județ datează familia Corbu de secol cu proprietatea Fucșasca și Bombotesci (azi, sat. Tăcuta)⁴⁹ cari odinioară au aparținut familiei Corbu”⁵⁰. Familie de origine răzeșească, care a fost ridicată la rangul de boierie de domnitorul Ioniță Sandu Sturdza pe la 1826, așa cum susținea C. Sion⁵¹.

Stabilit la Mălăiești, Constantin Corbu, la 18 aprilie 1884, cerea încuviințarea episcopului eparhiei Hușilor, Calinic Dima, de a zidi un locaș de cult ortodox în centrul satului, lângă noul său conac. În urma verificării făcute la fața locului, Protoieria județului Fălciu la 5 mai 1884 înștiința Episcopia că proprietarul moșiei luase toate măsurile necesare pentru construirea lăcașului. La acea dată, meșterii din Cernăuți sosiseră deja pentru începerea lucrărilor. Răspunsul favorabil al episcopului a fost publicat în Monitorul Oficial al României nr. 76 din 8 iulie 1884, însoțit de mulțumirile adrestate ctitorilor⁵².

Inițial, lăcașul avea trei hramuri: „*Sf. Împărați Constantin și Elena*”, „*Sf. Nicolae*” și „*Sf. Muceniță Aglaida*”⁵³, patronul ctitorilor - Constantin N. Corbu și Aglaea, soția sa.

Biserica⁵⁴ prezintă un plan triconc, de dimensiuni sporite (L: 22, 00 m,

⁴⁷ C. Istrati, *op. cit.*, p. 3.

⁴⁸ Vezi „*Moșia Mălăiești a locuitorilor împroprietăriți în 1864 - partea dinspre Barboși a locuitorilor din Mălăiești împroprietăriți pe partea Sevastiței Costache născută Arghiropol*” - hotărnicie și măsurătoare executată de ing. hotarnic George Costandachi în anii 1903 -1904, în colecțiile Muzeului județean „Ștefan cel Mare” Vaslui, nr. inv. 340, 346.

⁴⁹ *Tezaurul toponimic al României. A. Moldova*, vol. I, partea a 2-a, București, 1992, p. 1169

⁵⁰ I. Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. V, Huși, 1926, p. 126-132.

⁵¹ C. Sion, *Arhondologia Moldovei*, București, 1973, p. 121-122.

⁵² Arhivele Naționale Vaslui, Episcopia Hușilor, dosar 3/1884, f. 3, 6.

⁵³ *Ibidem*, f. 6-7.

⁵⁴ Declarată monument istoric; vezi *Anexa nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor, nr. 2.182/2005 pentru aprobarea Listei monumentelor istorice 2004 - modificări și completări*,

l: 11,15 m, H: 10,72 m, la coamă, 20,62 m, turn, 0,90 m, soclu)⁵⁵, intrare vest (inițial și sud), pridvor închis, pronaos cu scară de acces spre turnul clopotniță, naos lărgit prin intermediul celor două abside laterale, altar prevăzut cu o turlă falsă, proscomidiar și diaconicon în rezalit, cavou la subsolul pronaosului, cu intrare din exterior, pe latura de nord. Este construit din zidărie portantă de cărămidă (gr. cca. 90 cm), legată cu mortar din var și nisip, pe fundație de piatră, soclu tot din piatră (azi, tencuit cu ciment), planșee din cărămidă, lemn, stuf și șipci tencuite, tâmplărie de lemn și metal, pardoseli de piatră, acoperiș tip șarpantă, învelitoari din tablă zincată, finisaje – var hidraulic și nisip. Sistemul de boltire este prevăzut cu bolți în cruce pe pridvor și pronaos, două bolți semicilindrice, perpendiculare pe axul bisericii, susținute de arcuri dublou pe naos, semicalote sprijinite pe un arc dublou pe altar și absidele laterale.

Plastica arhitecturală, care preia elemente aparținând stilului neogotic⁵⁶ (arcul în ogivă, turnulețe, casete, fleuroane, frize decorative cu arcaturi sub cornișă, ferestre circulare, gen rozasă pe fațada de vest), pune în valoare structura planului. Decorul repartizat pe orizontală (două profile simple la soclu, nișe rectangulare adâncite în zidărie) subliniază repartitia spațială a monumentului conform tradiției ortodoxe (pronaos, naos, altar). Absidele laterale sunt marcate de câte un rezalit specific arhitecturii epocii. Pe fațada de vest se află un fronton și o fereastră circulară cu două turnulețe hexagonale sprijinite pe doi stâlpi adosați, nedecorați; absidele laterale au câte un fronton sprijinit pe console, profilat cu muluri, părțile laterale fiind decorate cu nișe terminate în partea superioară cu câte un fleuron. Proscomidiarul are trei laturi, cu un fronton în trepte, surmontat în partea centrală de un turnuleț hexagonal (inițial, trei); lateral prezintă nișe rectangulare cu un profil semicircular în partea superioară. Altarul, în rezalit, prevăzut, de asemenea, cu un fronton teșit sprijinit pe console, are nișe rectangulare, decorate cu un fleuron și turnuleț în partea superioară. Ferestrele prezintă deschidere în arc frânt în partea superioară.

Turnul–clopotniță din zidărie de cărămidă, de formă octogonală, cu 4 niveluri, susținut de un tambur cu aceeași secțiune, decorat cu motive geometrice (romburi), a fost ulterior refăcut din lemn și tablă.

Monumentul, operă a arhitectului Oscar Benisi, se remarcă prin

în *Monitorul Oficial al României*, nr. 996 bis din 10 noiembrie 2005, p.211, poziția 62, cod: VS-II-m-A-0853.01.

⁵⁵ Arhiva Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național a Județului Vaslui, *fond Monumente istorice*, dos. nr. 1/2005-2006, vol. 28 (*Proiect de consolidare–restaurare a bisericii „Sf. Împărați Constantin și Elena”, sat Mălăiești, comuna Vutcani, jud. Vaslui*).

⁵⁶ *Ibidem*.

„armonia plasticii arhitecturale, acuratețea tehnică a realizării decorului, repartizat în așa fel încât să echilibreze și să pună în valoare silueta edificiului, unitatea decorului, repartiția dintre gol și plin, proprie monumentelor gotice, marcarea structurii interioare (a planimetriei) prin rezalite, înlănțuirea volumelor și profilelor poligonale cu cele ogivale”⁵⁷ (fig. 5).

Cavoul este format din două încăperi, capela cu o boltă „în coș” și cripta cu mai mult nișe, boltite în leagăn, sprijinite pe arcuri dublou. În interior se află înmormântat doar ctitorul. Pe o placă de marmură este inscripționat textul lămuritor: „Constantin Neculai Corbu/ Comandor Coroanei României/ născut în 1833 Februarie 18/ încetat din viață 1895 Decembrie 4” (fig. 6). Soția sa, Aglaea, este înmormântată în satul Giurcani, com. Găgești, jud. Vaslui, proprietatea părinților săi, Mihai și Zoe Botez (născută Alcaz), în cavoul bisericii *Sf. Dumitru* (1895) ctitoria lor⁵⁸, conform inscripției de pe placa funerară: „Aglaea Corbu, născută Botez / 7 noembrie 1853-9 ianuarie 1937”.

Ctitorii au înzestrat biserica cu bunuri de valoare deosebită, necesare desfășurării cultului religios ortodox, ceea ce reflectă posibilitățile materiale ale acestora, gradul lor de cultură și dăruire. Din zestrea care se păstrează și astăzi, se remarcă în mod deosebit, din punct de vedere artistic și documentar: iconostasul de lemn, sculptat, pictat, ulei, școală românească, aurit (shlach metal), realizat de un autor anonim la sfârșitul secolului al XIX-lea; jilțul arhieresc - piesă remarcabilă prin frumusețea realizării sculpturii în lemn (fig. 7), comparabil cu jilțul arhieresc de la mănăstirea Fâstâci, jud. Vaslui, ctitorie a domnitorului Mihai Racoviță Cehan din 1721, amvonul, cafasul și tetrapodul, toate realizate din lemn sculptat-pictat, precum și stranele, lemn sculptat cu monogramele ctitorilor pe frontoane - piese singulare în arealul Eparhiei Hușilor prin acuratețea realizării decorului (fig. 8); odoarele din argint, produse în ateliere românești, sec. XIX: cruce cu postament (lemn placat cu argint), potir, precum și cadelniță cu decor neogotic; soba din fontă, realizată în Germania, purtând marca fabricii: „F. Benzo & Co / Eberstadt – Darmstadt / Muster Schultz” (fig. 9); cele 3 clopote mari din bronz, turnate la București de Iohann Loibl, cu inscripția: „În numele Sfintei Treimi s-au făcut acest clopot de robii lui D<umne>zeu constantin N. Corbu Cavaler și oficer al Coroanei României și soția d<umisa> ale Aglaie, născută Botez, în anul 1885 pentru

⁵⁷ Doina Rotaru, *Mărturii de artă plastică din județul Vaslui: Portretul votiv (secolele XVIII – XX)*, în „Acta Moldaviae Meridionalis. Anuarul Muzeului județean „Ștefan cel Mare” Vaslui, XXII-XXIV, vol. II, Vaslui, 2001–2003, p. 624-625.

⁵⁸ Alexandra Chiliman–Juvara, *Biserica din satul Mălăiești, comuna Vutcani, județul Vaslui. Hramul Sfinților Împărați Constantin și Elena, în Monumentul. Cercetare – Proiectare – Conservare – Restaurare*, Iași, 2002, p. 25.

biserică sub domnia regelui Carol I al României și a reginei Elisabeta (fig.11); sfeșnice mari din bronz, cu numele ctitorului inscripționat pe postamente și datate „1892” (fig. 10).

Tâmpla păstrează o icoană împărătească (aflată pe latura de nord), reprezentând pe *Sf. Aglaida*, secolul al XIX-lea, ulei pe lemn, dimensiuni 102 x 66 cm, autor anonim, școală românească, ce confirmă unul din hramuri și actul de ctitorire (fig. 12).

În anul 1894 familia Corbu a îmbrăcat cu argint două icoane împărătești ce se află și astăzi în patrimoniul bisericii, fiind vorba de icoana *Maica Domnului cu Pruncul*, datată „1818”, ulei pe lemn, dimensiuni 104 x 68 cm, autor anonim, școală românească, inscripție în limba română, înscrisă într-un medalion, situat în partea inferioară-central: „*Zugrăvit la 1818 octom<vrie> 8 și împodobit cu argint de pioșii Creștini fondatori acestei Bisericii Constantin N. Corbu Comandor Coroanei României și Cavaleriu a mai multor ordine. Făcută împreună cu soția sa Aglaea Corbu, născută Botez spre a lor pomenire 1894 Februar*” (fig. 13).

Cea de a doua icoană, *Sf. Nicolae*, aparține tot secolului al XIX-lea, lucrată în tehnica ulei pe lemn, autor anonim, școală românească, dimensiuni 108 x 74 cm, riză argint, aureolă argint-aurit, inscripție în limba română într-un medalion, centru jos: „*Zugrăvit și împodobit de pioșii Creștini fondatori acestei Bisericii: Constantin N. Corbu Comandor Corinei (Coroanei) României și Cavaleriu a mai multor Ordine. Făcut împreună cu soția sa Aglaea Corbu, născută Botez, spre a lor pomenire. April 1894*”.

În inventarul bisericii din anul 1900, printre obiectele de argintărie erau menționate: un potir și un chivot mare, ambele din argint suflat cu aur, 2 rânduri de sfinte vase și un chivot mic din argint, 3 Evanghelii ferecate cu argint, din care una suflată cu aur⁵⁹.

O parte dintre cărțile de cult ale vechii biserici de lemn, donate de Iancu Negel, au fost legate din nou de către aceștia: *Mineele pe lunile Ianuarie, Aprilie-August*, tipărite la Neamț în 1846.

În inventarul parohiei se mai păstrează astăzi unele cărți donate de ctitori: *Ceaslov, Neamț, 1874*, relegat în anul 1884, coperte din carton și piele; pe avers-central, în medalion, este reprezentat *Iisus pe Tron*, iar în colțuri câte o cruce latină, chenar cu palmete, iar în partea inferioară inscripția: „*Costache. Aglae. Corbu.1884*”; verso-central și în colțuri câte o cruce latină, cotor cu șapte binduri, decor inițial aurit, realizat prin impresiune; *Noul Testament*,

⁵⁹ DJANVs, *fond cit.*, dos. 16/1900, f. 340.

⁶⁰ Vezi Doina Rotaru, *op. cit.*, p. 621.

⁶¹ Astăzi, aflate în colecțiile Muzeului județean „Ștefan cel Mare” Vaslui.

Neamț, 1818, ferecat cu argint, gravat (fig. 14), *Molitvenic*, Iași, 1834, *Evanghelie*, Neamț, 1845, *Psaltire*, 1856, *Evanghelie*, Buzău, 1869, *Triod*, 1895, *Penticostar*, 1895, *Antologhion*, 1896, *Orologiu*, 1896, *Mineile pe lunile Martie-Decembrie* din 1897, *Cazanie*, 1898, *Apostol*, 1899, *Evanghelie*, Neamț, 1903.

În pronaos se află cele două tablouri votive realizate în secolul al XIX-lea de un autor anonim, ulei pe pânză, școală românească, șasiu din lemn cu pene (dimensiuni 128 x 102 cm, 115 x 89 cm), stare de conservare – mediocră (cracluri pe toată suprafața). Portretul lui Constantin Corbu, îl reprezintă pe ctitor, în poziția șezând, îmbrăcat în redingotă neagră, cu un papirus în mâna stângă, cu imaginea bisericii și trei decorații militare pe piept, printre care Ordinul Coroanei României (fig. 15-16) Soția sa, Aglaea Corbu, este pictată în picioare, purtând o rochie cu trenă de culoare roșie, sprijinită cu mâna stângă pe un secretier (fig. 17)⁶⁰.

În testamentul său din 1893, transcris în registrul Tribunalului Tutova la nr. 469 din 28 mai, Constantin Corbu mai menționa încă 4 tablouri ale familiei regale, ce reprezentau pe regele Carol I (fig. 18), regina Elisabeta⁶¹ (fig. 19), principele Ferdinand și principesa Maria⁶², rugând-o pe soția sa: „... ca portretele Altețelor Lor Regale Principele și Principesa, făcute în culori, să se puie lângă portretele Majestăților Lor Regale și Regina României”. Câte o copie autenticată a Testamentului urma a fi păstrată de soția sa, de Epitropia Sf. Spiridon din Iasi, de biserică: „închisă într-un tub, ca să fie povățuire episcopiei bisericii în ceea ce o privește” și una „se va trimite Alteței Sale Regale Principelui Moștenitor al României”, cu rugămintea „să binevoiască a primi de executor testamentar”, alături de Episcopul eparhiei Hușilor⁶³.

Pe lângă susținera financiară și materială a bisericii în timpul vieții sale, Constantin Corbu a asigurat o sursă proprie de venituri pentru funcționarea pentru totdeauna a ctitoriei sale și întreținerea clerului deservent. Prin testament, stabilea ca „pentru întreținerea perpetuă a acestei biserici, cu clerul necesar, asigurând atât existența bisericeii, cât și a servitorilor ei”, să se înzestreze cu 50 fâlci (1 falce = 1,5 ha) de pământ din moșia Mălăiești, „începând cu măsura din hotarul din jos ce se hotărăsce cu moșia Elanul și va merge în sus spre satul Mălăescii, în lățime din pîrîul de pe vale până în hotarul moșiei Barboși și până se vor împlini acele 50 fâlci de loc”, din care 40 fâlci pentru biserică și 10 pentru cler, pe latura de nord a terenului donat: 5 fâlci în folosul preotului, 4 fâlci pentru cei 2 cântăreți și 1 falce ecleziarhului. Din venitul realizat din arendarea celor 40 de fâlci locuitorilor comunei, prin

⁶² Astăzi lipsă.

⁶³ I. Antonovici, *op. cit.*, vol. V, Huși, 1926, p. 131.

licitație, să se asigure plata impozitelor și salariile anuale ale personalului deservent, și anume: 500 lei pentru preot, 200 lei fiecare pentru dascăl și 100 lei pentru ecleziarh. Preotul urma a primi 100 de lei pe an pentru „*întreținera bisericii cu lumânări, unt-de-lemn, mici reparațiuni și facerea unei panahide în ziua de Sf. Constantin și Elena*” pentru pomenirea ctitorilor. În cazurile în care veniturile depășeau cheltuielile cuvenite, sumele suplimentare urmau a fi depuse la Casa de Depuneri și Consemnațiuni, iar dobânda să fie “*destinată reparațiilor capitale prin licitație*”⁶⁴, „*spre a nu deveni niciodată în ruină sau a i se schimba destinațiunea*”⁶⁵.

În capitolul al II-lea al Testamentului, prevedea ca după moartea soției sale, Prefectura districtului Fălciu să preia în proprietate deplină “*casele cele mari*” din Mălăiești pentru înființarea unui spital rural⁶⁶ “*..., cu atenasele de lângă ele și cu locul lor până în pârâu*” ..., în care spital se va prefera primirea bolnavilor din comună, precum și din cătuna Bogdănesci de lângă târgușorul Fălciu..., iar la caz când județul nu va avea trebuință de a se înființa spital în acea comună, de către epitropia mea testamentară, se vor da acele case comunei, pentru a se instala o școală mixtă, unde vor putea șede și profesori⁶⁷”.

Lăcașul a fost sfințit în anul 1895, preot fiind Gh. Neșțian⁶⁸.

Ca urmare demersurilor întreprinse de Aglaea Corbu, Prefectura Județului Fălciu, prin adresa nr.444 din 6 iunie 1901, solicita Episcopiei Hușilor se verifice dacă biserica „Sfinții Împărați” din Mălăiești a fost pusă în

⁶⁴*Ibidem*, p.128-129.

⁶⁵ Arhivele Naționale Vaslui, Episcopia Hușilor, dos. 3/1884, f. 6.

⁶⁶ Astăzi, Centrul județean de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică, înscris în Lista monumentelor istorice din 2004 la poz. 359, cod: VS-II-m-A-06853.02, parte a ansamblului „Constantin Corbu”, care a suferit adăugiri și transformări ulterioare, păstrându-se în stare originală doar beciul și câteva elemente de tâmplărie în aripa de sud a clădirii.

⁶⁷ Arhivele Naționale Vaslui, Episcopia Hușilor, dosar 23/1907-1908, f. 88; I. Antonovici, *op. cit.*, p.128-131: prin Testament mai dona moșiile Ciocani și Raiu spitalului «Elena Beldiman» din Bârlad (inaugurat la 26 aprilie 1881) pentru construirea și întreținerea unei secții de chirurgie, care să poarte inscripțiunea: «*Secțiunea hirurgicală, clădită și donată de Constantin Neculai Corbu și soția sa Aglaea Corbu născută Botez*» și așezarea busturilor lor de marmură în această secție (dată în folosință în anul 1909 (Mihai Antipa, *Spitalul Bârlad și Elena Beldiman*, în „Arhivele Moldovei”, I-II, 1994-1995, Iași, p. 198-202), primirea cu prioritate a bolnavilor de pe moșiile Ciocani și Raiu, celebrarea unei panahide anuale în capela spitalului în ziua de 21 mai, de hramul «Sfinților Împărați Constantin și Elena» și împărțirea sumei de 50 de lei la săraci, cu această ocazie; înființarea unei școli în Vaslui, care să poarte numele: „*Constantin N. Corbu, comandor coroanei României și soția sa Aglaea Corbu, născută Botez*”, în amintirea familiei sale originară din acest județ; preluarea locurilor din Iași și Galați, precum și a caselor din Târgu Ocna de către Spitalul Sf. Spiridon din Iași.

⁶⁸ Arhivele Naționale Vaslui, Episcopia Hușilor, dosar 1/1947, f. 332.

posesia celor 50 de fălci donate de defunctul Costache N. Corbu, după autorizația primită prin Înalt Decret Regal nr. 689 din 28 februarie, publicat în M.O. nr. 262 /1899 și dacă parohia Tupilați, care administra biserica, respecta această donație testamentară.

Biserica a fost pusă în posesia celor 50 de fălci pământ în baza procesului-verbal nr.194 din 12 iunie 1900 și înștiințării Tribunalului Județului Fălciu, nr. 636 din 23 august 1901, către prefectul județului Fălciu⁶⁹.

În anul 1901, cele 120 de familii, cu 380 suflete, erau deservite tot de preotul Gheorghe Neștian⁷⁰, iar în anul 1904 mai 27, parohia avea 2 preoți⁷¹, probabil unul slujind la biserica veche.

Potrivit unui procesului-verbal din 14 martie 1908, biserica (acoperită cu tablă) se afla în stare foarte bună, având personalul său aparte, format dintr-un preot, 2 cântăreți și 1 paraclisier, plătiți din veniturile donației⁷².

Deși prin testament, Aglaea Corbu era proprietara caselor din București, în anul 1912 iulie 15, ea era stabilită în orașul Bârlad, continuând să se intereseze de starea bisericii și respectarea condițiilor testamentare până la sfârșitul vieții (1937, în vârsta de 84 de ani)⁷³.

Un pomelnic din 1937 (scris pe tablă), aflat în patrimoniul bisericii, pe lângă ctitori, Aglaea și Constantin Corbu, sunt menționate și alte persoane care au contribuit la întreținerea și repararea bisericii: „*Morții: Aglae, Constantin, Mihalachi, Zinica, Gheorghe, Despina, Mihai, Gigel, Ionică, Mitică, Mitică, Catinca, Elisabeta monahia, Valeria, Gheorghe, Adrian*“.

Ca un semn de recunoștință, între anii 1908-1956, satul Mălăiești poartă denumirea de Mălăiești-Corbu⁷⁴, iar în anul 1934, căminul cultural din localitate a primit numele filantropilor: „Aglae și C. Corbu”, director fiind preotul paroh⁷⁵.

⁶⁹ Ibidem, dosar 16/1901-1902, f. 1, 8-9.

⁷⁰ Ibidem, dosar 10/1902, f. 1-2.

⁷¹ Cf. hotărniciei și măsurătoarii executate de inginerul hotarnic George Costandachi, între anii 1904-1905, intitulată „*Moșia Mălăiești, proprietatea d-nei Aglaea C. Corbu din județul Fălciu, comuna Vutcani*” (vezi *Colecția de istorie modernă și contemporană a Muzeului județean „Ștefan cel Mare” Vaslui*, nr. inv. 345), ce se învecina cu Moșia Barboși a principesei Maria Moruzi și cu pământurile locuitorilor din Barboși în partea de N, moșia Vladnic, cele 231 fălci vândute locuitorilor din Vutcani și moșia răzeșilor din Vutcani la S, cele 50 fălci date bisericii și moșia Elanul la E, cuprindea 437, 40 ha, din care: 252,10 ha pădure, 146,00 ha teren arabil, 39,30 ha în sat (curtea proprietății, casele administrației, via, coșerele, imașul, drumul și hățașul spre imaș).

⁷² Arhivele Naționale Vaslui, Episcopia Hușilor, dosar 23/1907-1908, f. 88.

⁷³ Ibidem, dosar 34 /1902-1910, f. 35

⁷⁴ *Tezaur toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea 1, p. 691.

⁷⁵ Arhivele Naționale Vaslui, Episcopia Hușilor, dosar 1/1947, f. 332.

În anul 1947, biserica asigura servicii religioase la 134 familii cu 423 suflete, având 10 prăjini în jur și donația de la C. Corbu, preot fiind Leon Istrati⁷⁶.

Lăcașul a fost reparat între anii 1941-1947, în urma cutremurului din 1940, care i-a pricinuit mari degradări. Turnul clopotniță și majoritatea turnulețelor din zidărie de cărămidă care flancau frontoanele de tip neogotic ale pridvorului, absidelor laterale și ale altarului s-au prăbușit. Turnul clopotniță a fost refăcut din lemn și îmbrăcat în scândură și tablă, ca și turnulețul de pe naos-altar, iar frontoanele neogotice de pe absidele laterale au fost modificate⁷⁷. Pictura interioară a fost refăcută, azi nemaipăstrându-se nici un martor din cea inițială⁷⁸.

Biserica din Mălăiești, ce ilustrează evoluția arhitecturii ecleziastice în secolul al XIX-lea, a doua în Eparhia Hușilor prin arhitectura de stil neogotic (după cea a bisericii Mănăstirii Florești), dar și prin acuratețea realizării tehnice (meșteri aduși din Cernăuți, obișnuiți cu tehnica și repertoriul ornamental al arhitecturii europene), grav avariată de cutremure (1977, 1986, 1990) și de intemperii, prezintă fracturi mediane la pereții longitudinali și în axul altarului, fisuri multiple pe bolțile de la subsol și frontonul de pe fațada de vest, degradarea decorului neogotic al fațadelor, cărămida macerată parțial, exfolieri ale tencuielilor, învelitoare îmbătrânită și spartă.

Pe baza Proiectului tehnic de consolidare–restaurare, nr. 01/2005, elaborat de un colectiv de specialiști, coordonat de arh. Alexandra Chiliman Juvara⁷⁹, lucrările au început în anul 2006, cu finanțare din partea Ministerului Culturii și Cultelor–Secretariatul pentru Culte.

Sperăm că se vor găsi și în continuare resursele financiare necesare pentru finalizarea lucrărilor și punerea în valoare a monumentului.

⁷⁶ Ibidem, dosar 1/1947, f. 332.

⁷⁷ Vezi Arhiva DJCCPC. Vs., *fond cit.*

⁷⁸ Arhivele Naționale Vaslui, Episcopia Hușilor, dosar 3/1941-1942; dosar 1/1947, f. 332.

⁷⁹ Mulțumindu-i, și pe această cale, pentru înțelegerea de care a dat dovadă și efortul depus pentru salvarea monumentului.